

Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristölautakunta, 16.06.2021

§ 111

Valtuustoaloite: Penkkien merkittävä lisääminen Lahden katukuvaan

3402/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Projektipäällikkö Riitta Niskanen p. 050 559 4200

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Tekninen ja ympäristölautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen seuraavaa:

1. Keskusta-alueella Lanun aukiolle palautetaan istuimet katusuunnitelman mukaisesti kesäkaudelle 2021
2. Penkit kuuluvat keskustan katujen perusvarusteisiin ja penkkipaikat käsitellään aina katusuunnitelman muutoksen yhteydessä.
3. Keskustan ulkopuolisille alueille valmistellaan kriteeristö penkkien lisäämiseksi vastauksena kulloiseenkin penkkialoitteeseen

Perusteluosa

Valtuutettu Aija-Riitta Saastamoinen ja viisi muuta valtuutettua 19.4.2021:

”Valtuustoaloite penkkien merkittävästä lisäämisestä Lahden katukuvaan

Laadukkaat istumismahdollisuudet kaupunkikeskustoissa tarjoavat hyvät olosuhteet oleskeluun ja keskustassa viipymiseen. Jos istuinpaikkoja ei ole, niitä ei ole riittävästi tai ne ovat huonolaatuisia, ihmiset helposti kävelevät vain pysähtymättä ohitse. Istuminen mahdollistaakin monia toimintoja, joita muutoin ei välttämättä syntyisi, kuten lukeminen, syöminen tai ohitse kulkevien ihmisten seuraaminen.” Kävelyistä Elinvoimaa-julkaisu

Lahteen katujen varsille, niin keskustan alueelle kuin lähiöihin, tarvitsemme lisää penkkejä, jossa ihmiset voivat levähtää. Lahden väestö ikääntyy vauhdilla, kaupunkimme on maantieteellisesti haastava ja esteettömänä kaupunkina meidän on huomioitava myös liikuntarajoitteiset kuntalaiset. Kaupungin kannattaa toivottaa ystävällisesti ja huomaavaisesti tervetulleeksi Lahdessa vierailevat turistit ja muut matkajat; reitti matkakeskukselta kaupungin keskustaan torin laitamille on pitkä ja mäkinen.

Rautatienkadun varrella on muutama levähdyspenkki kaupungintalon puistossa ja muutaman liikehuoneiston edustalla kesäaikaan. Erityisesti ikääntyneet ihmiset sekä lapsiperheet ovat valittaneet toistuvasti muun muassa edellä mainitun reitin raskautta.

Lähiöissä tulee selvittää haastavat kulkureitit kauppoihin ja palvelupisteisiin. Myös näiden reittien varrelle tarvitaan levähdyspenkkejä.

Hyötyjinä Lahden penkkitalanteen täydentämiseksi ja laajemmalle alueelle levittämiseksi ovat vanhukset, lapsiperheet, liikuntarajoitteiset ja itseasiassa me kaikki kuntalaiset. Levähdyspaikat lisäävät kaupungin viihtyvyyttä, yhteisöllisyyttä ja kuntalaisten välistä kanssakäymistä.

Selvittämisen arvoista on myös se, voidaanko kannustaa keskustan ja haja-asutusalueiden yrittäjiä kustantamaan ”nimikkopenkkejä”, joiden ylläpidosta yrittäjät tällöin olisivat itse vastuussa.

Vammaisneuvosto on kirjelmöinyt asiasta useita kertoja. Kun kävelykeskusta toteutuu, tulee penkkien tarve todelliseksi. Huomioitavia seikkoja ovat mm. penkkien korkeudet ja sijainnit. Yleinen vastaus tekniseltä puolelta on ollut se, että penkkejä rikotaan ja että penkit ovat ”väärien” ihmisten käytössä.

Penkkikeskustelussa muutenkin käynnistyy välittömästi valitus siitä, että levähdyspenkeillä viihtyy erityisesti kesäaikaan laitapuolen kulkijat ja muut ”häiriökansalaiset”. Mikäli penkkejä ja levähdyspaikkoja on enemmän ja laajemmalle alueelle sijoitettuna, niin tämä edellä mainittu kuntalaisaines hajautuu laajemmalle alueelle, koska penkkien lisääminen ei itsessään lisää ”häiriökäyttäytyjien” määrää.

Lahden kaupungin strategiassa on tavoitteena kasvattaa keskustan elinvoimaa ja lisätä asuinalueiden viihtyisyyttä. Samalla on tarkoituksena edistää kestävä kehityksen mukaista yhdyskuntarakennetta ja liikkumista. Lahti kehittää niin ikään palveluiden asiakaslähtöisyyttä, saavutettavuutta ja ennen kaikkea esteettömyyttä.

Lähteet:

Lahden kaupungin strategia VISIO 2030

Kävelystä Elinvoimaa - Tampereen yliopisto 2014 – Tuuli Rantala, Terhi

Luukkonen, Kaisa Karhula, Kalle Vaisman, Jorma Mäntynen ja Pasi

Metsäpuro

Valtuustoaloitteessa esitetään penkkien merkittävää lisäämistä ihmisten liikkumisen ja oleskelun helpottamiseksi sekä viihtyvyyden parantamiseksi.

Penkkejä tulisi sijoittaa niin keskustan alueelle kuin lähiöihin, erityisesti mäkisille alueille sekä palveluiden kulkureiteille. Aloitteessa todetaan, että penkkejä tarvitsevat niin vanhukset, lapsiperheet, liikuntarajoitteiset ja itseasiassa kaikki kuntalaiset. Aloitteessa ehdotetaan myös yrittäjien kustantamia ja ylläpitämiä ”nimikkopenkkejä”. Lisäksi muistutetaan, että

Vammaisneuvosto on usein kirjelmöinyt esteettömien penkkien tarpeesta. Häiriökäyttäytymisen haasteeseen ratkaisuksi esitetään toteuttaa penkkejä niin paljon, että istumispaikkoja riittää kaikille. Lopuksi aloitteessa vielä viitataan Lahden kaupungin strategiaan, jossa tavoitteena on kasvattaa keskustan elinvoimaa ja lisätä asuinalueiden viihtyisyyttä sekä edistää kestävän kehityksen mukaista yhdyskuntarakennetta.

Vastaus aloitteeseen:

Aloite on varsin hyvin perusteltu ja vastaa kaupungin strategiaa ja myös kaupungin suunnittelu- ja esteettömyysperiaatteita. Kaupungissamme on nyt tällä hetkellä 2510 penkkiä sijoitettuna katu- ja puistoalueille. Penkkejä on sijoitettu erityisesti palveluihin sekä keskustaan johtavien reittien varrelle, mäkisille osuuksille, pysäkeille, puistoihin, aukiolle, matkakeskuksen alueelle, kauppatorille sekä keskeisille asiointikaduille keskustassa. Viimeisen parin vuoden aikana kaupunki on lisännyt noin 50 penkkiä. Kuntalaiset pystyvät tarkastelemaan penkkien sijaintia Lahden karttapalvelusta.

Keskustan penkit

Keskustan penkkien osalta on vuosien ajan käyty keskustelua alueen yrittäjien kanssa häiriökäyttäytymisen haasteesta. Ratkaisuina on esitetty mm. pienten penkkiyksikköjen käyttöä tai poliisin valvonnan lisäämistä. Keskustasta on myös poistettu penkkejä yrittäjien toiveesta. Toisaalta kaupunki on säännöllisesti saanut Vammaisneuvostolta ja Vanhusneuvostolta sekä asukkailta penkkitoiveita ja pyyntöjä erityisesti selkänojallisten penkkien lisäämisestä keskustaan. Tapauskohtaisesti palautteisiin on vastattukin, mutta moni penkkilisäys on kaatunut yrittäjien vastustukseen. Joulukuussa 2020 hyväksytyn Keskustavision 2030 periaatteena on luoda entistä viihtyisämpää, käyttäjäystävällisempää ja

esteettömämpää keskustaympäristöä ja siihen kuuluvat olennaisena osana laadukkaat istumismahdollisuudet säännöllisin välimatkoin toteutettuna. Kaupungin tulee huomioida kaikkien käyttäjien tarpeita, emmekä voi jonkin ryhmän aiheuttaman ongelman vuoksi aiheuttaa ongelmia toiselle ryhmälle. Penkkejä tulisi toteuttaa riittävästi niin, että niitä riittää kaikille.

Ensimmäisenä toimenpiteenä palautamme tällä kesäkaudella Lanun aukion katusuunnitelman mukaisia kaaripenkkejä viherastioiden ympärille sekä kokeilemme parklet-terassi- olohuoneiden toteuttamista 2-3 kohteeseen yhdessä yrittäjien kanssa. Keräämme kesän aikana kokemuksia näiden käytöstä havainnointitutkimuksella.

Keskustavision toimenpiteiden edetessä kunkin kadun suunnittelun yhteydessä penkkejä osoitetaan kaikille keskeisille asiointikaduille, mäkisille katuosuuksille sekä palvelupisteiden läheisyyteen. Penkit pyritään sijoittamaan siten, etteivät ne estä esim. terassien sijoittumista tai yritystoiminnan laajentumista katutilaan. Yritystoiminta ei ole kuitenkaan este penkin sijoittamiselle. Penkkipaikat merkataan katusuunnitelmiin.

Penkit muualla kaupungissa

Keskustan ulkopuolella penkkejä on pyritty asentamaan tasapuolisesti kaikkiin kaupunginosiin. Penkkejä on sijoitettu etenkin mäkiin kohtiin, suosituille kulkureiteille, puistoihin sekä linja-autopysäkeille. Toiveita ja palautteita penkkien lisäyksestä ja niiden sijoittamisesta tulee paljon etenkin keväisin. Jokainen palaute tarkastellaan ja niihin vastataan, vaikka kaikkia toiveita ei voida toteuttaa.

Penkkialoitteiden käsittelyyn on kehitteillä kriteeristö, joka mahdollistaisi tasapuolisen penkkien lisäämisen. Vastaava arviointimalli on käytössä roska-astioiden lisäämistarpeen selvityksessä. Arvioinnissa tietyt määreet

pisteytetään ja tietyn pistemäärän ylittyessä penkki tai roska-astia lisätään. Kriteeristö otetaan käyttöön ensi kesän penkkitarpeita määriteltäessä.

Yrityksiä ja taloyhtiöitä tulisi kannustaa lisäämään penkkejä myös omille alueilleen mahdollisuuksien mukaan. Istumapaikka voi olla myös muuta kuin perinteinen penkki. Puunrunko, kivi, muuri tai kaide tarjoavat myös mahdollisuuden levähtämiseen tai oleiluun.

#### Penkkimallien kehittäminen

Penkkimallien määrä pyritään pitämään pienenä kunnossapidon ja kaupunkikuvan näkökulmasta. Puistoissa suositetaan selkänojallisia kiinteästi asennettavia malleja. Katualueella kiinteät penkit asettavat haasteita etenkin katujen talvikunnossapidon suhteen. Tavanomainen istuinkorkeus penkeissä on 450 mm. Toimenpiteenä tutkimme esteettömiä ja vanhemmille ihmisille helpompia korkeampia penkkimalleja ja kokeilemme valittua mallia muutamassa kohteessa. Hyväksi todetun mallin voimme ottaa käyttöön laajemminkin. Erityisesti näille esteettömille penkeille on tarvetta keskustassa.

#### Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

#### Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -

